

SXEDIO.85S

24.10.1931: Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΕΙ ΤΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΕΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΕΡΒΟΛΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΡΧΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥΣ. ΟΙ ΚΥΠΡΙΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΛΕΥΡΟ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ

Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Ελευθέριος Βενιζέλος επέκρινε πολύ έντονα τις ενέργειες των Ελλήνων της Κύπρου κατά την εξέγερση της **21ης** Οκτωβρίου **1931**.

Η πρώτη δημόσια αντίδραση του Βενιζέλου ήλθε στις **24** Οκτωβρίου, **1931**.

Σε δηλώσεις, σύμφωνα με τηλεγράφημα του πρακτορείου ειδήσεων Ρόιτερ, από την Αθήνα, ο Έλληνας πρωθυπουργός είχε χαρακτηρίσει ως "εγκληματικός υπερβολας" την εξέγερση των κυπρίων.

Σύμφωνα με το τηλεγράφημα (Εφημερίδα Ελευθερία **28.10.1931**) "θα ήτο γελοίο να φαντασθή τις ότι διά ττοιούτων υπερβολών θα ηδύνατο να εξαναγκασθή η Μεγάλη Βρετανία να ικανοποιήση τους εθνικούς πόθους των Ελλήνων της Κύπρου".

Ο Βενιζέλος κάλεσε τέλος τις εφημερίδες να καταδικάσουν τις ταραχές.

Την ίδια μέρα δημοσιεύσαν και στην εφημερίδα "Νέα Χρονικά" του Λονδίνου προωπικό τηλεγράφημα του Βενιζέλου γύρω από τα γεγονότα στην Κύπρο.

Η εφημερίδα είχε στείλει τηλεγράφημα στο Βενιζέλο, με το οποίο του ζητούσε τις απόψεις του γύρω από τα γεγονότα στην Κύπρο και ο Έλληνας πρωθυπουργός απάντησε εκφράζοντας τη λύπη του για ό,τι είχε γίνει.

Ανέφερε ο Βενιζέλος στο τηλεγράφημα του στην εφημερίδα του Λονδίνου (έκδοση **24.10.1931**) σύμφωνα με την εφημερίδα "Ελευθερία" της Λευκωσίας στις **4** Νοεμβρίου **1931**:

"Ανταποκρινόμενος στο τηλεγράφημά σας, επιθυμώ να επαναλάβω ότι πάντοτε έχω δηλώσει ότι το ζήτημα της Κύπρου αφορά το λαό της Κύπρου και τη

Βρετανική Κυβέρνηση και ότι η ελληνική Κυβέρνηση με προσοχή αποφεύγει κάθε ανάμιξη σε ζήτημα το οποίο αποτελεί μοναδική υπόθεση της Μεγάλης Βρετανίας.

Τούτο δεν με εμποδίζει από του να εκφράσω την βαθιά μου λύπη για τις τελευταίες αυτές υπερβασίες και ιδιαίτερα για την επίθεση κατά της αστυνομίας και την πυρπόληση του κυβερνείου.

Κανένας λογικός άνθρωπος δεν θα φανταζόταν ότι τέτοια διαγωγή θα μπορούσε να εξαναγκάσει τη Βρετανική Κυβέρνηση όπως ικανοποιήσει τους εθνικούς πόθους των Ελλήνων της Κύπρου. Πιθανόν η νευρική κατάσταση που εκδηλώθηκε πρόσφατα από τους κατοίκους της νήσου έχει διενεργηθεί μέχρι κάποιου βαθμού από το γεγονός ότι σπουδαία όργανα του αγγλικού Τύπου επέδειξαν αμφιβολία ως προς την ύπαρξη του εθνικού αισθήματος του λαού της Κύπρου, ο οποίος μη επιθυμώντας να βλέπει τις βλέψεις του να ερμηνεύονται ανακριβώς θέλησε να εκφράσει αυτές κατά εμφαντικότερο τρόπο.

Ατυχώς η διαδήλωση προσέλαβε αναρχικό χαρακτήρα και οδήγησε στα θλιβερά αυτά γεγονότα".

Όσο όμως και αν η επίσημη Ελλάδα αντιδρούσε στο κίνημα των κυπρίων ο ελληνικός λαός στάθηκε όσο μπορούσε δίπλα του εμπυχώνοντας τον και οργανώνοντας διάφορες εκδηλώσεις και δείχνοντας την αλληλεγγύη του.

Στις 24 Οκτωβρίου τη μέρη που δημοσιεύονταν οι δηλώσεις του Βενιζέλου εναντίον του κινήματος των κυπρίων στην Αθήνα τα Κυπριακά σωματεία της πόλης ως και εκείνα του Πειραιά εξέδωσαν μακρά ανακοίνωση με την οποία τόνιζαν ότι ο αγώνας των Κυπρίων θα τερματιζόταν μόνο με την ένωση (Κ.Α. Κωνσταντινίδη, Εφημερίδα Νέος Κυπριακός Φύλαξ, 37η συνέχεια στο αφήγημα του για τα γεγονότα του 1931):

"Επίσημον ανακοινωθέν των εν αθήναις και Πειραιεί συνεργαζομένων Κυπριακών Σωματείων.

Η έκρηξις του ενωτικού κινήματος της Κύπρου δεν υπήρξε τι το απροσδόκητον ή το αιφνιδιαστικόν, αλλ' είναι το μοιραίον αποτέλεσμα πικράς

απογοητεύσεως και το αποκορύφωμα της αγανακτήσεως ενός λαού εμπαιχθέντος κατά τον χειρότερον τρόπον επί ήμισυ και πλέον αιώνα.

Κατα τους πρώτους χρόνους της αγγλικής κατοχής οι ατυχείς Κύπριοι υφίστανται ως αποικία εις τας υπέρ της ελευθερίας επικλήσεις των, την απειλήν ότι θα παρεδίδοντο εκ νέου εις την Οθωμανικήν κυριαρχίαν. Αργότερα επροφασίζετο την ουσιαστικώς καταργηθείσαν συνθήκην του **1878**, η οποία καθιστά την Μεγάλην Βρετανίαν απλήν εντολοδόχον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Και ήδη γίνεται ακόμη λόγος περί της ανυπάρκτου κατ' ουσίαν γαλλικής αντιδράσεως εκ της ακύρου σήμερον γαλλοβρετανικής μυστικής συμφωνίας. Θα ήτο τελείως απαράδεκτος η ιδέα ότι η φιλελευθέρα Γαλλία και καθ' ην ακόμη περίπτωσιν είχε διεθνές δικαίωμα εν προκειμένω θα ηρνείτο να δώση την συγκατάθεσιν ης εις πράξιν τόσον ευγενή όσον η απελευθέρωσις ενός υποδούλου λαού.

Και αναφέρεται ήδη εις έσχατον και αξιοθρήνητον επιχείρημα ότι η Ελλάς δεν θέλει την Κύπρον και ότι θα ήτο ανίκανος να εξασφαλίση την τάξιν και την γαλήνην εις την νήσον, η οποία θα απετέλει δι' αυτήν φορτικόν δώρον. Κανείς Έλλην, είμεθα βέβαιοι, δεν θα ανεχθή την βαρείαν αυτήν κατά της χώρας του προσβολήν και τον χαρακτηρισμόν αυτής ως ανικάνου να προστατεύση τα εν Κύπρω τέκνα της. Ανάξιον επίσης σοβαράς απαντήσεως είναι και το αστείον όσον και απρεπές από διεθνούς απόψεως επιχείρημα, ότι η Κύπρος απελευθερουμένη σήμερα, θα έπιπτε λεία νέου δυνάστου, τον οποίον το τελευταίον άρθρον των "Τάϊμς" σαφώς υπονοεί.

Κανέν από τα επιχειρήματα αυτά δεν επιτρέπει εις τους Άγγλους υπουργούς των αποικιών της ιταμήν βεβαίωσιν ότι "είναι κλειστόν το Κυπριακόν ζήτημα", ότι δηλαδή πρέπει να καταδικασθή εις αιώνιον δουλείαν ένας Λαός υπερήφανος και ιστορικός, ο οποίος εγνώρισε τον ανώτερον πολιτισμόν εις εποχάς καθ' ας άλλοι μεγάλοι σήμερον λαοί έζων εις τα σπήλαια.

Το ζήτημα της Κύπρου είναι ανοικτόν και θα παραμείνη ανοικτόν μέχρις ότου το κλείση η μόνη φυσιολογική λύσις του, η ένωσις με την μητέρα Ελλάδα. Την εν προκειμένω θέλησιν του επαναστατήσαντος σήμερον κυπριακού λαού, εκφράζει ένας ογκώδης τόμος περιλαμβάνων υπερπεντακόσια ενωτικά ψηφίσματα όλων ανεξαιρέτως των ελληνικών κοινοτήτων της νήσου.

Από του Αρχηγού της Κυπριακής Εκκλησίας και των Ελλήνων βουλευτών από του ηγουμένο συμβουλίου της Ιστορικής και ενδόξου Μονής του Κύκκου μέχρι των προυχόντων του τελευταίου της νήσου χωρίου διετράνωσαν όλοι την **25ην** Μαρτίου του **1930** την απόφασιν των να μη ορρωδήσουν προ ουδεμιάς θυσίας διά να επιτύχουν την ένωσιν.

Και έκτοτε εις απάντησιν επετάθησαν αι υπερβασίαι των αγγλικών αρχών, αι πιέσεις, αι καταργήσεις και των υποτυπωδών ελευθεριών του Κυπριακού λαού. Η παιδεία ετέθη υπό πληρη αναγκαστικόν έλεγχον, η κοινοτική ελευθερία κατηγήθη, ο Τύπος περιωρίσθη και το νομοθετικόν σώμα εξευτελίσθη τόσον, ώστε κάθε Νομοσχέδιον το οποίον απέρριπτε το επιστρέφει επικυρωμένον εκ Λονδίνου.

Εν τω μεταξύ η οικονομική δυστυχία απεκορυφούτο, η οικονομική δουλεία των αγροτών καθίστατο πληρεστέρα και οι τοκογλύφοι, τους οποίους τολμούν να επικαλούνται σήμερον οι Αγγλοι, ουδέποτε ήνθησαν τόσον λαμπρώς υπό την αγγλικήν διοίκησιν.

Αι προειδοποιήσεις περί της επικειμένης μοιραίας πλέον και αναποφεύκτου εκρήξεως της Κυπριακής αγανακτήσεως, καθ' όλους τους παρελθόντας μήνας δεν υπήρξαν ολίγα. 'λλ' όλα απέβησαν εις μάτην.

Και ο αγών ήρχισε.

Ο Κυπριακός λαός κατέλυεν από της προχθές τας αγγλικάς αρχάς... Αι αγγλικαί εφημερίδες δύνανται να αναγγέλλουν την αναστολήν του κινήματος. Αλλ' ο ελληνικός λαός πρέπει να γνωρίζη ότι εις την συνείδησιν του Κυπριακού λαού και των απανταχού

Κυπρίων η αγγλική κυριαρχία επί της νήσου ουσιαστικώς κατηργήθη και μόνον η υλική βία θα την διατηρήση μέχρι της ημέρας την οποίαν όλοι ελπίζομεν προσεχή, καθ' ην θα ενωθή η Κύπρος με την Ελλάδα. Διότι η ύλη ουδέποτε νικά το πνεύμα.

Εν Αθήναις τη 24η Οκτωβρίου 1931.

Ο Ελληνικός λαός κινητοποιήθηκε ακόμα περισσότερο και στις 30 Οκτωβρίου αναγγελοτά η σύσταση επιτροπής υπό την ηγεσία του Ναυάρχου Π. Κουντουριώτη με στόχο τη διαφώτιση της διεθνούς κοινής γνώμης πάνω στο Κυπριακό. Αναφερόταν στην προκήρυξη που υπέγραψαν και τα 45 μέλη της ευρείας επιτροπής που είχε σχηματισθεί (Ν.Κλ.Λανίτη, η δούλ Ελλάς του Νότου, σελ 68):

"ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

Καθ' ην στιγμήν ο λαός της Κύπρου αγωνίζεται προς ανάκτησιν της ελευθερίας του και θυσιάζει τα πάντα εις τον βωμόν της πατρίδος, αισθανόμεθα το καθήκον να διακηρύξωμεν ότι ο ελληνισμός σύσσωμος παρακολουθεί με θαυμασμόν και στοργήν αδελφικήν τον ιερόν αυτόν αγώνα.

Δέν λησμονούμεν οι ελεύθεροι Έλληνες τους δεσμούς ευγνωμοσύνης και ειλικρινούς φιλίας, οι οποίοι συνδέουν την Ελλάδα προς την παλαιάν εγγυήτριαν της ανεξαρτησίας της δύναμιν. Ουχ ήτιον όμως νομίζομεν ότι αι παραδόσεις του γενναίου αγγλικού Έθνους επιβάλλουν την ικανοποίησιν του εθνικού πόθου μιας ακραιφνώς ελληνικής νήσου, την οποίαν ως έμψυχον άγαλμα παρέλαβε προ 53 ετών η Μεγάλη Βρετανία από άλλον ξένον κυρίαχον.

Διά τον λόγον αυτόν συνήλθομεν σήμεραν οι κάτωθι υπογεγραμμένοι και κατηρτίσαμεν 45μελή επιτροπήν αποκλειστικός σκοπός της οποίας θα είναι η διά παντός μέσου διαφώτισις του ευγενούς Βρετανικού Έθνους και της Παγκοσμίου κοινής γνώμης επί των απαραγράπτων ανθρωπίνων δικαίων εφ' ων βασίζεται η αξίωσις του ελληνικού λαού, όπως οι κύπριοι ζήσουν ελεύθεροι μετά των ελευθέρων

αδελφών των. Εχομεν την πεποίθησιν ότι εκτελούμεν ούτω στοιχειώδεις καθήκον του ελληνικού έναντι του αλυτρώτου λαού της Κύπρου. Και ελπίζομεν ότι η προσπάθεια μας απηχούσα της ελληνικής ψυχής τον αδιάψευστον παλμόν δεν θα μείνη χωρίς αποτέλεσμα.

Εν Αθήναις τη **30** Οκτωβρίου **1931**

Η Επιτροπή: Π. Κουντουριώτης, Θ. Υψηλάντης, Αθ. Μαρούλης, Αλέξ. Κανάρης, Περικλής Πιεράκκος Μαυρομιχάλης, Πέτρος Α. Μαυρομιχάλης, Αλ. Α. Γρίβας, Σ. Παπαφλέσσας, Δ. Τομπάζης-Μαυροκορδάτος, Αντ. Κριεζής, Θρ. Πετμεζάς, Φιλ. Δραγούμης, Ν. Ραγκαβής, Αμβρ. Φραντζής, Δ. Παπαδιαμαντόπουλος, Κ. Βούλγαρης, Ι. Τσαμαδός, Κ. Μαζαράκης- Αινιάν, Μιχ. Παύλου Μελάς, Αρ. Βαλαωρίτης, Κωστής Παλαμάς, Αντων, Χρηστομάνος, Ι. Δαμβέργης, Σπη. Αγαπητός, Νικ. Λεβιδης, Ι. Ράλλης, Ι. Θεοτόκης, Τιμ. Ηλιόπουλος, Α. Κορυζής, Σπ. Λοβέρδος, Ι. Μεταξάς, Π. Νιρνάνας, Γ. Πεσματζόγλου, Μιχ, Γεωργαντάς, Αντ, Μπενάκης, Περικλής Μαζαράκης, Θ. Πετρακόπουλος, Γ. Βασιλειάδης, Δ. Χατζίσκος, Αριστ, Κυριακός, Ν. Αλιβιζάτος, Δ. Α. Ακριβός, Α. Γ. Κοτζιάς, Μιχ. Αβέρωφ.